



Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

20.02.2025. Nr. 1-8/5

Uz 24.01.2025 SNIP/25/1.1/6

**Smiltenes novada
Izglītības pārvaldes vadītājam
Edgaram Roslovam
izgl_parvalde@smiltenesnovads.lv**

Par lūgumu sniegt informāciju

Tiesībsargs ir saņēmis Jūsu vēstuli (27.01.2025. reģistrēts ar Nr. 154), kurā lūdzat sniegt skaidrojumu, kā rīkoties situācijā, kad vecāki pārkāpj izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus.

[1] Vēstulē norādīts, ka pašvaldības izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumos ir noteikts, ka izglītojamie ēd tikai ēdināšanas pakalpojumā pieejamos pārtikas produktus, bet vecāki šo noteikumu pārkāpj. Ir notikušas vairākas sarunas ar vecākiem, lai rastu labāko risinājumu bērnam, tomēr rezultāts ir bijis nesekmīgs. Lūdzat tiesībsargu sniegt skaidrojumu, kā izglītības iestādei šādā situācijā rīkoties.

[2] Vēstulē netika norādīts, kurā izglītības pakāpē izglītojamajiem ir aizliegts ienest līdzņemto ēdienu. Tiesībsarga biroja pārstāvis ir sazinājies ar Smiltenes novada Izglītības pārvaldes darbinieci Lindu Purmali un noskaidroja, ka šāds regulējums ir paredzēts pirmsskolas izglītības iestādē. Papildus L.Purmale norādīja, ka konkrētajā gadījumā pastāv konflikts starp bērna vecākiem un izglītības iestādi, jo tika ieviesta jauna ēdināšanas kārtība, kas paredz, ka vecāki var maksāt atsevišķi par brokastīm, pusdienām un launagu, atkarībā no tā, kad bērns uzturas izglītības iestādē. Konkrētajā gadījumā vecāki nevēlas, lai viņu bērns ēstu brokastis, vienlaicīgi bērns tiek nogādāts laikā, kad izglītības iestādē tiek dotas brokastis. Vecāki bērnam dod līdzī savas brokastis, kas traucē izglītības iestādes darba organizāciju, jo citiem bērniem arī rodas vēlme ēst citu ēdienu.

[3] Informēju, ka tiesībsarga kompetencē ir sniegt konsultācijas cilvēktiesību jautājumos.¹

Tiesībsarga viedoklim ir rekomendējošs raksturs.

[4] Visupirms vēlos vērst uzmanību, ka, lai gan izglītības iestādēm ir pienākums noteikt iekšējās kārtības noteikumus², kas regulē iestādes iekšējo darbību un nosaka izglītojamajiem un viņu vecākiem saistošus pienākumus³, šiem noteikumiem jābūt samērīgiem un pamatotiem. Tiesībsarga ieskatā noteikt aizliegumu bērniem nest savu ēdienu pamatzglītības vai vidējās izglītības pakāpē, ja vien šāds ierobežojums neattiektos uz veselībai kaitīgiem ēdieniem, nesamērīgi ierobežotu skolēnu tiesības uzņemt uzturu izglītības iestādē.

[4.1] Pirmsskolas izglītības iestādēs, ņemot vērā šajās izglītības iestādēs izglītojamo bērnu vecumu, šāds ierobežojums var būt samērīgs. Pirmsskolas vecuma bērniem līdzņemtais ēdiens var radīt dažādus riskus, piemēram, grūtības nodrošināt mazu bērnu disciplīnu, jo arī citi bērni varētu gribēt ēst cita veida ēdienu; grūtības nodrošināt, ka ēdiena pasniegšana atbilst sanitārām prasībām; veselīga un līdzsvarota uztura neuzņemšana pirmsskolas izglītības iestādē paredzētajos ēšanas laikos; kā arī aizrīšanās risks, ja bērns līdzņemto ēdienu ēdīs neatbilstošos apstākļos un bez pienācīgas uzraudzības (starp ēdienreizēm).

[4.2] Ņemot vērā šos apsvērumus, izglītības iestāde drīkst noteikt tādu iekšējo kārtību, kas nepieļauj sava ēdiena līdzņemšanu pirmsskolas izglītības iestādēs. Vienlaicīgi izglītības iestāde šādus ierobežojumus var arī nenoteikt, ja tā apzinās iespējamos riskus un nodrošina pienācīgus apstākļus līdzpaņemtā ēdiena ēšanai. Vecākiem (personām, kas realizē aizgādību) ir likumā noteikts pienākums sadarboties ar izglītības iestādi, kurā mācās bērns, un ievērot izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus.⁴ Ja pirmsskolas izglītības iestāde ir noteikusi iekšējās kārtības noteikumos aizliegumu ienest līdzpaņemto ēdienu, izglītības iestādei vajadzētu izskaidrot vecākiem noteikto ierobežojumu nepieciešamību un atbilstību bērnu interesēm, un pienākumu ievērot noteikto kārtību. Ja vecāki to neievēro, izglītības iestādei ir tiesības neļaut ienest līdzpaņemto ēdienu vai arī atdot līdzpaņemto ēdienu, kad bērns tiek paņemts no izglītības iestādes, rīcību pamatojot ar iekšējās kārtības noteikumu konkrēto punktu.

¹ Tiesībsarga likuma 12. panta 9. punkts.

² Vispārējās izglītības likuma 10. panta trešās daļas 2. punkts.

³ Izglītības likuma 54. panta 2. punkts un 58. panta pirmās daļas 2. punkts.

⁴ Izglītības likuma 58. panta pirmās daļas 2. punkts.

[5] Izglītības iestādes pienākumos ir nodrošināt veselīgu un līdzsvarotu uzturu. Tās pienākumos ir nodrošināt atbilstošu uzturu bērniem laikā, kad viņi uzturas izglītības iestādē.⁵ Pirmsskolas izglītības iestādes atšķiras no citām izglītības iestādēm, jo tajās uzturas pirmsskolas vecuma bērni, kurus nedrīkst ne mirkli atstāt bez uzraudzības. Ņemot vērā pirmsskolas izglītības iestādes pienākumu nodrošināt bērna veselības un drošības aizsardzību, iestādes pienākumos ir pārliicināties, ka bērns, uzturoties iestādē, saņem pietiekamu uzturu un viņa ēšanas paradumi neapdraud viņa veselību un attīstību. Ja bērnam ir ārsta apstiprināta diagnoze, kuras dēļ nepieciešama uztura korekcija, izglītības iestādes pienākums ir nodrošināt enerģētiskās vērtības un uzturvielu normām atbilstoša ēdināšana saskaņā ar ārstniecības personas rakstveida norādījumiem.⁶

[6] Izglītības iestāde nedrīkst ierobežot bērna ēdienreizes tikai tāpēc, ka vecāki atsakās maksāt par bērna ēdināšanu. Gadījumā, ja bērns pirmsskolas izglītības iestādē atrodas laikā, kad tajā tiek nodrošināta izglītojamo ēdināšana, arī viņam ir jānodrošina visas paredzētās maltītes. Ja vecāki atsakās apmaksāt saņemtos pakalpojumus, tiesībsarga ieskatā šis jautājums būtu jārisina, izmantojot dažādus mehānismus, piemēram, sniedzot ģimenei pašvaldības sociālo palīdzību, ja tai ir finansiālas grūtības samaksāt par bērna ēdināšanu, vai arī vērst piedziņu civiltiesiskā kārtībā, ja vecāks pārkāpj noslēgtā līguma par ēdināšanu pirmsskolas izglītības iestādē nosacījumus.

Tiesībsarga pilnvarojumā

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere

⁵ Ministru kabineta 2012. gada 13. marta noteikumi Nr. 172 "Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem".

⁶ Ministru kabineta 2012. gada 13. marta noteikumu Nr. 172 "Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem" 1.pielikuma 17. punkts.